

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 13.01.2021
Published /Yayınlanma 30.06.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Sezal, L. (2021). Dünyada ve Türkiye’de açık bankacılık uygulamaları ve yasal düzenlemeler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(71), 1512-1525.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2327>

Dr. Öğr.Üyesi Levent SEZAL

<https://orcid.org/0000-0002-8873-7335>

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü,
Kahramanmaraş / TÜRKİYE

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE AÇIK BANKACILIK UYGULAMALARI VE YASAL DÜZENLEMELER

THE WORLD AND IN TURKEY OPEN BANKING PRACTICES AND LEGAL REGULATIONS

ÖZET

Bankacılık ve finans sektörünün yanı sıra, ekosistemdeki tüm alanlar birbirlerine girintili olarak yeni bir dünyanın kapılarını açmaktadır. Finansal alanlarda yaşanan değişimlerin en önemli etkilerini fintek girişimleri üzerinde görmek mümkündür. Finansal piyasalarda faaliyet gösteren bankalar ve diğer finans kuruluşların veri paylaşım amacıyla açmış oldukları uygulama ara yüzlerini kullanan fintek girişimleri, yenilikçi iş modelleri ile karşımıza çıkmakta ve hem tüketicilerin hem de finansal kuruluşların hayatlarını kolaylaştırmaktadır. Günümüzde para kavramı da değişim göstermektedir. Dijitalleşme eğiliminde olan parayla şirketler, bireyler ve toplumlar özelleştirilebilecek bir geleceğe doğru adım atmaktadırlar. Mobil iletişim dönemi ile birlikte birçok hizmet insanların ceplerine taşınmış, buna paralel olarak bankacılık sektörü de akıllı telefonlar vasıtasıyla taşınabilir hale gelmiştir. Finansal piyasalardaki yoğun rekabet ve iletişim dünyasının hızı bankaları, fintek girişimleri ile kuracakları işbirlikleri için yenilikçi ve hızlı yollar geliştirmeye sevk etmiştir. Bu girişimlerin talepleri de bankaların daha önce adım atmadıkları yeni bir alana girmesini mümkün kılmıştır. Bu alanın adı “Açık Bankacılık” olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmada açık bankacılık kavramı ve nasıl işlediği, hukuki alt yapısına ilişkin dünyadan ve Türkiye’den örnekler verilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Açık Bankacılık, Fintek, API.

ABSTRACT

In addition to the banking and finance sector, all areas in the ecosystem are indented with each other, opening the doors to a new world. It is possible to see the most important effects of the changes in financial areas on fintech enterprises. Using the application interfaces that banks and other financial institutions operating in financial markets have opened for data sharing, fintech initiatives come up with innovative business models and facilitate the lives of both consumers and financial institutions. Today, the concept of money is also changing. With money, which tends to be digitalized, companies, individuals, and societies are taking a step towards a future that can be privatized. With the era of mobile communication, many services have been brought into people's pockets, parallel to this, the banking sector has become portable via smartphones. The intense competition in financial markets and the speed of the communication world have prompted banks to develop innovative and fast ways to collaborate with fintech initiatives.

The demands of these initiatives have made it possible for banks to enter a new area where they have not taken steps before. The name of this field is expressed as "Open Banking". In this study, the open banking concept and how it works aims to provide examples from the world and Turkey on the legal infrastructure.

Keywords: Banking, Open Banking, Fintek, API.

1. GİRİŞ

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi, birçok alanda olduğu gibi finans sektöründe de kaliteli hizmet verebilmek, dijitalleşme ve çağa ayak uydurma için atılım yapma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu tarz teknolojik gelişmeleri bankalar kendi bünyesinde oluşturmasının çok ciddi maliyetler meydana getireceğinden, bankalar temkinli yaklaşmışlardır. Tam da buradan hareketle fintekler; geleneksel finans ve bankacılık işlemlerinin kompleks, fazla prosedür içeren ve yavaş yapısından sıyrılarak daha hızlı ve etkin çözümler sunabilen teknolojileri sunmayı amaçlamaktadır (Aksoy ve Bilgel, 2019:1097).

Issue/Sayı: 71

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

Geleceğin bankacılığı olarak nitelendirilen “Açık Bankacılık (Open Banking)” sistemi, fintek girişimleri için büyük kapılar açmaktadır. Açık bankacılık ile bankalar, müşterilerin bilgilerini, şayet müşterilerin izin vermesi durumunda fintek girişimleri ile paylaşarak yeni bir hizmet çeşitliliği oluşumu sağlamaktadırlar. Türkiye’de şu an için “API (Application Programing Interface)” adı verilen uygulama aracılığı ile veri paylaşımı yapan kurum sayısı son derece azdır. Bankaların ellerinde bu kadar önemli ve büyük bir data olmasına rağmen günümüzde bunları yeterince işleyememesi dijital dönüşüm ve teknolojik gelişim adına büyük bir handikap olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de açık bankacılık sisteminin işlem çeşitliliği, zaman tasarrufu, güvenilir bir hizmet anlayışı, yeni hizmetler oluşturması neticesinde finans ajandasına alınması gerekliliğini doğurmuştur. Bankalar açık bankacılık sistemi ile müşterilerine geleneksel bankacılığa göre daha kaliteli ve daha cazip maliyetlerle hizmet verme imkânı yakalamaktadırlar.

Başlangıçta açık bankacılık ilk olarak ödeme sistemlerinde başlamış olmakla birlikte günümüzde kabuk değiştirerek ödeme dünyasındaki taraflar arasındaki ilişkiyi yeniden şekillendirerek yeni bir ekosistemi ifade etmektedir. Açık bankacılık ile müşteriler ve bankalar arasındaki ilişkinin doğası yeniden tanımlanmakta, finansal hizmetler sektörünün tüm oyuncularını kendi aralarındaki çok taraflı ilişkilerin kurulduğu yeni bir döneme doğru hızla ilerlemektedirler. Bu gelişmelere paralel olarak gerek dünyada gerekse Türkiye’de açık bankacılığa olan ilginin artması ile birlikte kanun koyucularda açık bankacılığa yönelik düzenlemeleri hızlı bir şekilde hayata geçirmeye başlamışlardır.

1994 yılında Microsoft’un kurucusu Bill Gates; “Bankacılık gereklidir, bankalar değil” şeklinde bir ifade kullanmış o dönemde pek çok insan ne demek istediğini tam olarak kavrayamamışlardı. Halbuki günümüzde insanlar bankalara istisnai durumlarda gider olmuş, onun dışındaki tüm işlemlerini şubesiz kanallardan yapmaya başlamışlardır (Beck, 2001:7).

Günümüzde internetin yaygın bir şekilde kullanılmasıyla, bilhassa para transferi, hesap takibi veya fatura ödeme gibi işlemlerin birçoğu mobil ya da internet bankacılığı gibi dijital kanalların kullanımı ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bugün dünya çapında yaşanan Covid-19 salgın hastalığı ile birlikte, tüm finansal ürün ve hizmetlerin insanların evlerinden çıkmadan oturdukları yerden, hatta paraya bile dokunmadan erişebilecekleri bir yapının gerekliliği, artık ihtiyaç olmaktan çıkıp hayati derecede önemli bir hal almıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Açık bankacılık kavramı akademi ve finansal piyasalar için yeni bir bankacılık sistemidir. Bu nedenle açık bankacılık sistemine yönelik tarafımızca yapılan literatür taramasında sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Literatürdeki mevcut çalışmalar açık bankacılık sisteminin incelenen ülkelerdeki gelişimi, finansal alandaki süreçlerde izlenen stratejiler ile açık bankacılık sistemine yönelik hukuki yorumlardan oluştuğu tespit edilmiştir.

Wang, Ma, Dai ve Imran (2020), açık bankacılık sistemini Nudge Teorisi’ne bağlı blockhain tabanlı veri gizliliğine dayalı bir model geliştirerek açıklamaya çalışmışlardır. Araluze (2020), İspanya’da müşterilerin açık bankacılık modeline ihtiyaçlarının olup olmadığı, bankacılık sistemindeki değişikliğin pazardaki rekabetten mi yoksa müşteri ihtiyaçlarından mı kaynaklandığına dair çalışma yapmıştır. Taştan ve Saruhan (2020), açık bankacılığın Türk hukukunda ve Avrupa Birliği hukukundaki gelişimi ile 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu temel alınarak kişisel verilerin korunmasına dair belirlenen yedi hukuki problemi ele almıştır. Rastogi, Sharma ve Panse (2020) yapmış oldukları çalışmada anket yöntemi kullanılarak toplanan veriler, en küçük kareler yöntemine göre analiz etmişlerdir. Açık bankacılık ile ekonomik kalkınma arasında bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Hsieh (2019), Tayvan’da açık bankacılığın gelişimini ortaya koymuştur. Hsieh, açık bankacılığı üç aşamada açıklamıştır: Açık veri, açık API ve açık ekosistem. Aksoy ve Bilgel (2019), Türkiye bankacılık sektörünün uygulama programlama ara yüzlerinin altyapı çerçevesinde finans teknoloji şirketleri ile olası strateji hedeflerinin tartışılarak, elde edilebilecek yeni ürünlerin teknolojik gelişmeye olan katkısını değerlendirmişlerdir. Sivathanu (2019), açık bankacılığın Hindistan’daki etkilerini 945 müşteri üzerinde uygulanan anket ile “Teknoloji Hazırlık ve Kabul” modeli bağlamında incelemiştir. Anket sonuçları, katılımcıların açık bankacılık uygulamaları konusunda iyimser olduklarını ancak güvenlik riskinin katılımcılar üzerinde etkili olan negatif bir unsur olarak yer aldığını ortaya koymuştur. Kartal ve Zengin (2019), API uygulamalarının bankacılık sektörüne etkilerine yönelik çalışma yapmışlardır. Bankacılık istemine entegre edilecek yeni kanallarla bankaların finansal hizmet dağılımının artacağı ve dağıtım maliyetlerinde düşüşler yaşanacağını ortaya koymuştur. Kolobova, Mokhnitskaya, Sidorova ve Skorokhod (2018), açık bankacılığın Rusya’daki gelişimini incelemiştir. Omarini (2018), bankalardaki

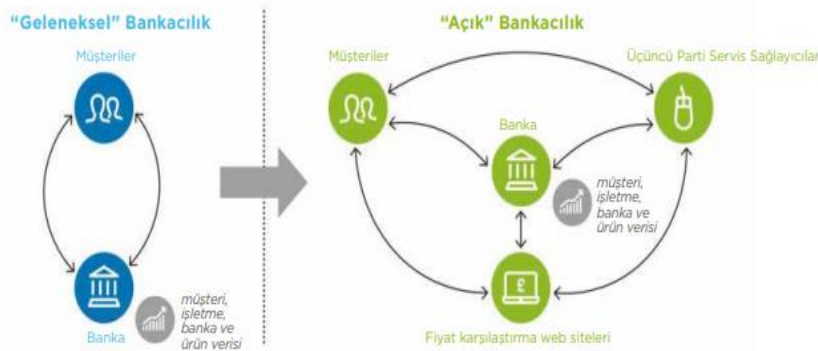
fintek ve açık bankacılık uygulamalarını Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA) örneği üzerinden incelemiştir. Zachariadis ve Özcan (2017), API kavramını açıkladıktan sonra Avrupa Birliği ve İngiltere'deki açık bankacılık uygulamalarını istatistikler ve mülakat yöntemleriyle incelemiştir.

Açık bankacılık sistemine ilişkin hukuk kapsamında yeterli sayıda çalışma olduğunu söylemek pek mümkün değil. Müşteri bazlı (Client-base) olarak adlandırılabilen bazı çalışmalar ise PSD2'yi tanıtır yükümlülüklerden genel olarak bahsetmektedir (Klynveld Peat Marwick Goerdeler [KPMG], 2017; Deloitte, 2017). Ödeme ve Elektronik Para Derneği [ÖDED] (2016) ise kısa bir girişin ardından PSD2'nin çevirisini ortaya koymakla yetinmiştir. Nitelik bağlamında özellik arz eden iki çalışmanın altını çizmek gerekir. Bunlardan ilki olan European Commission (2017), PSD2'nin uygulanması için belirlenen teknik standartları ve bunların daha güvenli ve yenilikçi elektronik ödeme servisleri için etkisini ele almıştır. Avrupa Bankacılık Federasyonu (European Banking Federation-[EBF], 2016) ise PSD2 bağlamında rehber niteliği taşımaktadır. Son olarak konu finans boyutundan ziyade salt hukuk boyutuyla Gün (2019) tarafından ele alınmış ve gerek Avrupa'daki gerek Türkiye'deki etkileri ve geleceği incelenmiştir.

3. AÇIK BANKACILIĞIN TANIMI

Açık bankacılık kavramı, üçüncü kişi hizmet sağlayıcılarına, banka müşterilerinden izin almak kaydıyla, finansal bilgilerine erişmelerini ve işlem gerçekleştirebilmelerini sağlayan üst teknoloji ile donatılmış, bir bankacılık sistemi olarak tanımlanabilir (PricewaterhouseCoopers [PWC], 2020). Bir başka ifade ile açık bankacılık, üçüncü taraf finansal hizmet sağlayıcılarına, uygulama programlama arayüzleri (API'ler) kullanarak bankalardan ve banka dışı finansal kuruluşlardan gelen tüketici bankacılığı, işlem ve diğer finansal verilere açık erişim sağlayan bir bankacılık uygulamasıdır. Açık bankacılıkta, tüketiciler, finans kurumları ve üçüncü taraf hizmet sağlayıcıları tarafından kullanılmak üzere kurumlar arasında hesap ve veri ağına izin verilmektedir. Açık bankacılık, bankacılık sektörünü yeniden şekillendirmeye hazır olan önemli bir inovasyon kaynağıdır (Chappelow, 2020). Açık bankacılık, son kullanıcılara fayda sağlamanın yanı sıra, bankalar ve diğer finansal kurumlar arasında yenilikleri ve yeni rekabet alanlarını teşvik etmenin yanı sıra, bankaların rollerinin önemli ölçüde değişebileceği tamamen yeni bir finansal hizmetler ekosistemini başlatmaktadır. Bununla birlikte, düzenleme ve veri gizliliği ile ilgili sorunları da gündeme getirerek, küresel pazarların neden farklı yönetim yaklaşımları benimsediğini açıklamaya yardımcı olur ve farklı ilerleme seviyelerine katkıda bulunur (McKinsey, 2020).

Güven bankacılık sektörünün olmazsa olmazı ve çok katı kurallarla düzenlenmiş olan bir özelliğidir. Çünkü müşteriler güven duygusu içerisinde bankalara paralarını emanet etmekte ve işletmektedir. Bankalar bu sebeple, müşterilerinin bankacılık hizmetlerine erişimini kendilerinin yönettikleri kanallar vasıtasıyla mümkün kılmıştır. Fakat dijitalleşmenin artması, güvenlik alanındaki teknolojik gelişmeler, banka müşterilerinin artan beklentileri, banka hizmetlerine başka platformlar üzerinden de ulaşmayı gerekli kılmıştır. Müşteriler işlemlerini bankacılık kanalları yerine bazen kullandıkları akıllı telefon ya da sevdikleri sadakat uygulaması üzerinden bankacılık hizmetlerine ulaşmayı isteyebilmektedirler. Bu müşterilerin birden fazla bankada hesabı olabilir ve bu hesaplarının son durumunu tek bir platform üzerinden görmek ya da yönetmek isteyebilirler. Müşteriler tarafından artan talep ve beklentileri karşılayabilmek için bankalar, temel bankacılık hizmetlerine yönelik bilgi ve uygulamalarını, müşterilerinden aldıkları uygunluk doğrultusunda ve üst düzey güvenlik kalkanı içerisinde kendileri haricindeki platformlara açabilmektedir (Okay, 2019:10).

Şekil 1. Geleneksel ve Açık Bankacılığın Karşılaştırılması, **Kaynak:** Deloitte, 2017.

Bugün dünyada büyük teknoloji firmalarının (Amazon Pay, WhatsApp Pay, Apple Pay, Google Pay, Ali Pay vs.) müşterilerine özel ödeme seçenekleri sunması, bankacılık sektörünü de kendilerini bu yeni akıma ayak uydurmak zorunda bırakmıştır. Bu dev küresel ve teknoloji firmalarının kullanıcılarına sundukları kolay ve yeni seçeneklerle hizmetlere rahat ulaşmaları neticesinde bankaların etkinliğinin azalmasına ve bu firmaların finans alanında yeni söz sahibi olmalarına neden olacaktır. “Techfin” adı verilen bu şirketler; akıllı cüzdan uygulamalarıyla insanların yanlarında para taşımadan, ATM kartı ya da kredi kartı olmadan yalnızca telefonlarındaki uygulamalarla para transfer işlemleri, fatura ödeme ve para ile yapılabilecek tüm işlemleri en hızlı, en düşük maliyetle ve zahmetsiz bir şekilde müşteriye sunmayı amaçlamaktadırlar.

Techfin şirketleri son dönemde insanların alış-verişlerinde para yerine atm kartı ya da kredi kartı kullanmalarını fırsat bilip, ulaşabildikleri müşteri sayısını her geçen gün artırarak geleceğin bankacılığının en önemli oyuncularından birisi olmayı hedeflemektedirler. Bankaların ve finteklerin ayrı ya da ortak çalışmaları ve sonrasında techfin şirketlerinin de ortaya çıkması ile birlikte bankacılık sektörü dijitalleşme yolunda hız kazanmaya başlamıştır. Fintek girişimleri müşterilerine dijital kanallar vasıtasıyla çeşitli imkanlar sunan yeni bir finans sektörü haline gelmiştir. API sağlayıcıları, para transferleri, fatura ödeme, kripto para piyasası, borçlar ve kredi puanlaması, yazılım servisleri, kişisel finans ayarlamaları, muhasebe, atm ve kredi kartları gibi konular fintek girişimlerinin ilgi alanına giren finansal hizmetlerdir (Aksoy ve Bilgel, 2019:1099).

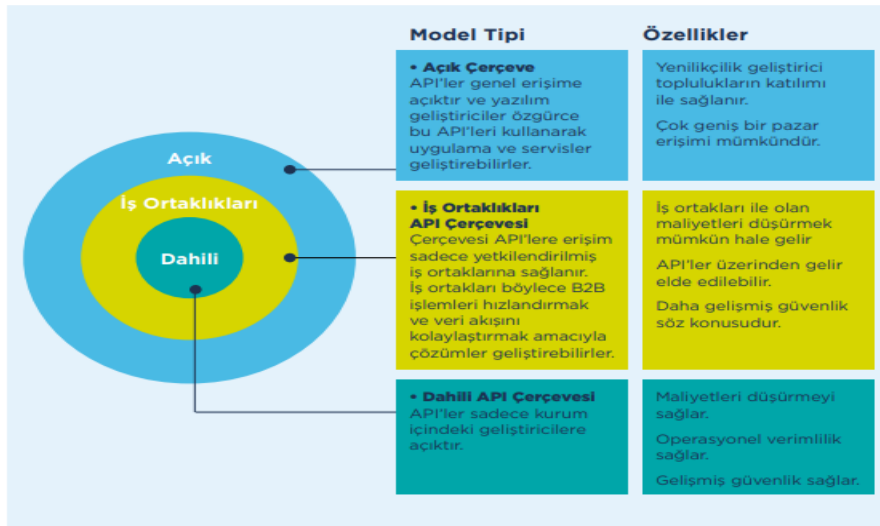
4. AÇIK BANKACILIK VE UYGULAMA ARAYÜZÜ (API) SİSTEMİNİN İŞLEYİŞ ŞEKLİ

Yasal düzenlemelerle sınırları belirlenmeye başlayan finansal teknoloji şirketleri yeni bir ekosistemin şekillenmesine vesile olmuştur. Başlangıçta bankalar ve fintek girişimleri arasında ilişki belirsizlik taşısa da günümüzde fintek girişimleri ve bankacılık sektörü birbirlerinden kuvvet alarak güçlü iş birlikleri sayesinde hızla gelişim göstermektedirler.

Kurumların sahip olduğu, müşterilere ait finansal bilgilerin müşteriler tarafından alınan izinlerle daha hızlı hareket edebilen fintek girişimlerinin kullanıma açılmasıyla birlikte makine öğrenme, yapay zekâ gibi teknolojilerin de yardımıyla çok daha inovatif hizmet ve ürünlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Açık bankacılık sistemi finansal piyasalarda hızlı bir dönüşümün habercisi olmasının yanı sıra “büyük balığın küçük balığı yutmasının” tam aksine büyük balığın hızlı ve çevik küçük balıklarla iş birliği içerisinde olacağını da göstermektedir (Cerit, 2019: 11).

Açık bankacılık sisteminin nasıl çalıştığını anlayabilmek için öncesinde sistemin güvenli uygulamasını sağlayan “Uygulama Programlama Arayüzü’nün” (Application Programming Interface, “API”) tam olarak ne anlama geldiğini belirtmekte fayda vardır. API basit anlatımıyla; “iki uygulamanın birbiriyle iletişim kurmasını sağlayan aracı bir yazılım” olarak tanımlamak mümkündür. Finansal hizmetler sektörü bakımında API; “belirli bir finansal kuruluşun internet sitesinde geliştirilen bir uygulamanın, kodlar ve kullanıcı bilgileri gizli kalacak şekilde, üçüncü kişi hizmet sağlayıcılara ait farklı programlar tarafından kullanılabilmesini sağlayan bir teknolojidir” (PWC, 2019). “WhatsApp” gibi bir uygulamanın her kullanıldığında, anlık mesaj gönderildiğinde ya da akıllı telefonlarda hava durumuna her bakıldığında aslında API uygulaması kullanılmaktadır.

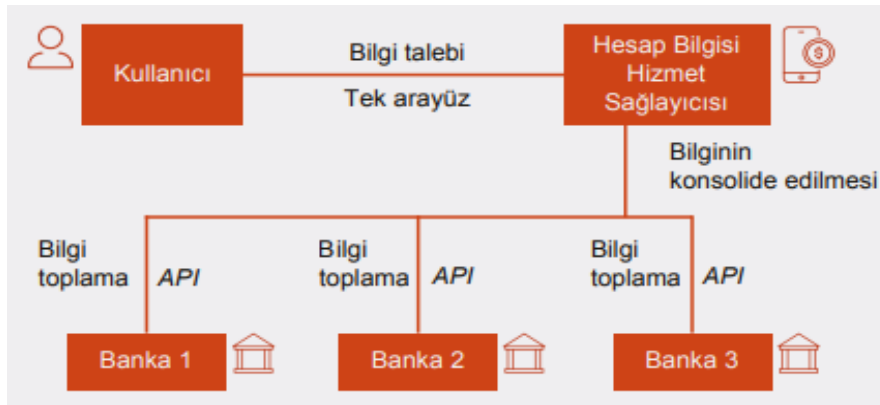
API sisteminin nasıl işlediğini benzetme yaparak şöyle bir örnek ile açıklamak mümkündür. Sipariş verebileceğiniz bir menüyle bir restorandaki bir masada oturduğunuzu varsayın. Mutfak, siparişinizi hazırlayacak “sistem”in bir parçasıdır. Eksik olan şey, siparişinizi mutfığa iletecek ve yiyeceğinizi masanıza geri teslim edecek kritik bir bağlantıdır. Garson ya da API burada devreye girmektedir. Garson ya da API, siparişleri alan ve mutfığa yani sisteme ne yapacağını söyleyen aracıdır. Sonrasında garson cevabı size geri iletir, bu örnekte cevap, yiyecek ve içecekler olmaktadır (İşNet, 2020).

Şekil 2. API Sınıflandırması, **Kaynak:** McKinsey

API ile ilgili bir başka uygulama örneği ise çevrim içi uçuş aramadır. Uçuş arama sürecinde farklı şehirler, gidiş-dönüş tarihleri ve bilet fiyatları vs. gibi çeşitli seçenekler bulunmaktadır. Havayolu web sayfasından bir uçuş rezervasyonu yaptıracağınızı varsayın. Rezervasyonu yaptırmak için, hava yolu şirketinin web sayfası ile iletişime geçerek veri tabanlarına ulaşabilir ve bu tarihteki uçak koltuklarının müsaitlik durumu ve bilet fiyatlarının ne kadar olduğu görülebilir. Hava yolu şirketinin web sayfasını kullanmayıp, birçok hava yolu şirketinin veri tabanını bünyesinde toplayan seyahat acentası aracılığı ile API sayesinde iletişime geçip, çok farklı hava yolu şirketine ait uçuş saati, koltuk rezervasyonu, bagaj seçenekleri, yemek menüsü vs. gibi çok daha fazla bilgiyi uygulama arayüzleri sayesinde erişmek mümkün hale gelmiştir. İşte bütün bu işlevi sağlayan API uygulamalarıdır.

Şekil 3'te Açık Bankacılık sisteminin nasıl işlediği izah edilmiştir. Şekilde 3'te görüleceği üzere açık bankacılık altında bankalar, müşterilerin kişisel ve finansal verilerinin, genellikle teknoloji girişimleri ve çevrimiçi finansal hizmet sağlayıcıları olan üçüncü taraf hizmet sağlayıcılarına erişmesine ve kontrolüne izin verir. Müşterilerin normalde, bir çevrimiçi uygulamadaki hizmet şartları ekranında bir kutuyu işaretlemek gibi, bankanın bu tür erişime izin vermesine izin vermek için bir tür onay vermesi gerekmektedir. Üçüncü taraf sağlayıcıların API'leri daha sonra müşterinin paylaşılan verilerini kullanabilmektedir. Kullanımlar, müşterinin hesaplarını ve işlem geçmişini bir dizi finansal hizmet seçeneğiyle karşılaştırmayı, pazarlama profilleri oluşturmak için katılımcı finans kurumları ve müşteriler arasında verileri bir araya getirmeyi veya müşteri adına yeni işlemler ve hesap değişiklikleri yapmayı içermektedir.

Şekil 3. Açık Bankacılığın İşleyiş Şekli, **Kaynak:** PWC, 2019

Finansal hizmetler açısından bakıldığında, açık bankacılık sisteminde müşterinin hizmet aldığı bankanın internet ya da mobil bankacılığı üzerinden giriş yapabilmesi için şifresini ve kullanıcı bilgilerini üçüncü şahıslarla paylaşılacağından veri güvenliğinin sabote edilmesi durumunda ve banka işletmelerinin şüpheli işlemleri ayırt etmesinin zorlaşması gibi önemli ölçüde güvenlik kaygılarını ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte birçok ülkede açık bankacılık sistemi kullanılmaya devam edilmektedir (Basel Committee on Banking Supervision, 2019).

Bu tarz finansal uygulamaların ülkemizde uygulamaya geçmesinin önündeki en büyük engel “5411 sayılı Bankacılık Kanunu”nun banka müşteri sırlarının üçüncü şahıslara açıklanmama sorumluluğundan kaynaklanmaktadır. Kanunların bu sorumluluğa kısıtlama getirmesi ya da müşterinin uygunluğu ile Bankacılık kanununda “20 Şubat 2020 tarihinde 7222 sayılı Kanun” ile birtakım değişiklikler yapılması, veri paylaşımının belirtilen amaçlarla sınırlı olması, ölçülülük ilkesi kapsamında ilgili verilerin paylaşımına gerektirdiği kadarına imkân tanımaktadır.

Şekil 4. Ödeme Başlatma Hizmeti, **Kaynak:** PWC, 2019, Erişim Tarihi: 15.09.2020

Açık bankacılık sistemini Avrupa ve dünya çapında temellerini atan “2015/2366 sayılı Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Direktifi” (PSD2) açık bankacılık sistemine ilişkin hizmetlerde uygulanacak teknolojiyi ilgili taraflara bırakmıştır. Bununla birlikte, regülasyon tarafından PSD2 ile ilgili teknik standartların belirtildiği açık bankacılık sisteminde bankacılık sektörü tarafından üçüncü şahıslara sağlanacak veri paylaşımının (API gibi) güvenli bir ara yüz kullanılması gerektiği belirtilmektedir. Aynı şekilde Türkiye’de Temmuz 2020 tarihinde uygulamaya giren “Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelikte” açık bankacılık hizmetleri tanımlanmış ve API üzerinden veri paylaşımına da atıfta bulunulmuştur. Kullanıcı bilgilerinin üçüncü şahıs hizmet sağlayıcıları tarafından öğrenilmesi, sadece müşterilerin izin verdiği ölçüde ve sürede veri paylaşımının yapılması nedeni ile API’ların çok güvenli bir yapı içerisinde işliyor olmasını gerektirmektedir. Bu sayede veri kontrolü tamamen veri sahibinin yönetiminde bulunmaktadır.

Dünyadaki uygulamalarda olduğu gibi ülkemizde de halihazırda bazı finansal kuruluşların, API uygulamalarını tek taraflı olarak açtığı ve API’lere yönelik denemeler yaptığı hatta bazı bankaların teknoloji şirketleri vasıyasıyla API portallarını açtıkları bilinmektedir. Diğer taraftan hem finansal teknoloji şirketlerinin hem de bankaların bilhassa API paylaşımına yönelik veri güvenliği, standardizasyon ve açık bankacılık sistemine konu olabilecek tüm ürün ve hizmetlere ilişkin hususların bir an önce netleştirilmesi yönünde beklentileri bulunmaktadır (Bankalar Arası Kart Merkezi [BKM], 2020).

5. AÇIK BANKACILIK SİSTEMİNİN AVANTAJLARI VE POTANSİYEL RİSKLERİ

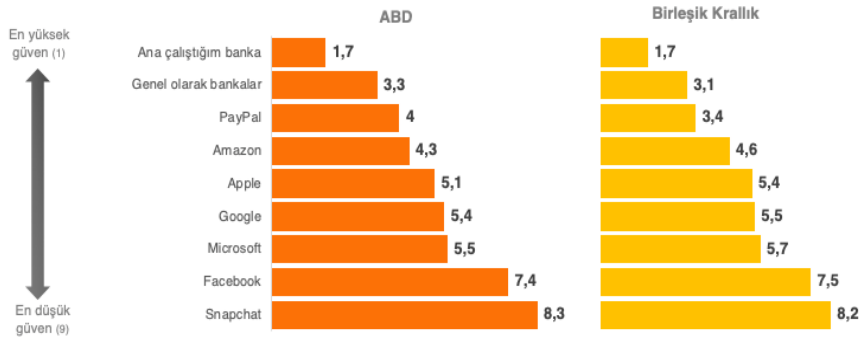
Açık bankacılık sisteminin tam olarak hayata geçebilmesi, bankalar gibi güçlü finansal hizmet sağlayıcılarıyla fintek girişimleri arasında sağlıklı iş birliğinin kurulması ile mümkündür. Bu sayede iki farklı türde finansal hizmet sağlayıcısı aynı müşterilerin verilerine erişim sağlayarak birlikte yeni bir finansal ürün ortaya çıkarmış olacaklardır. Bu uygulamaların artması ile birlikte müşteri bağlılığının artması ve müşteri ihtiyaçlarının daha yüksek oranda karşılanması beklenmektedir. Açık bankacılık sistemi ile bankalar dışında, diğer finansal teknoloji şirketleri müşterilerle ilk teması sağlaması mümkün hale gelecektir. Bu durumda bankalar, finansal hizmet sektöründe hakimiyetlerini kaybetmemek adına inovatif ve katma değeri yüksek ürün ve hizmet geliştirmeleri elzem olacaktır.

Ağ bağlantılı hesapların kullanılması yoluyla, açık bankacılık, daha karlı kredi koşulları sunmak için kredi verenlerin bir tüketicinin finansal durumu ve risk seviyesi hakkında daha doğru bir görüntü elde etmesini sağlamaktadır. Ayrıca, tüketicilerin borçlanmadan önce kendi mali durumlarını görmelerine yardımcı olmaktadır. Örneğin bir ev satın almak isteyen müşteriler için açık bir bankacılık uygulaması, hesaplarındaki tüm bilgilere dayanarak müşterilerin neye gücü yeteceğini otomatik olarak hesaplayabilmekte ve belki de ipotekten daha güçlü bir kefalet gücünün olduğunu gösterebilmektedir. Başka bir uygulamada ise, görme engelli müşterilerin sesli komutlarla mali durumlarını daha iyi anlamalarına yardımcı olabilmektedir. Açık bankacılık, küçük işletmelerin çevrimiçi muhasebe yoluyla

zamandan tasarruf etmesini de sağlamaktadır. Genel olarak açık bankacılığın taraflara sağladığı avantajları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Özmen, 2019):

- Üçüncü parti uygulamalar sayesinde daha cazip faizli oranı ile kredi bulabilecektir. Şayet mevcut devam eden bir kredi varsa, müşteri sormadan teklif edileceği bir süreç olacaktır.
- Firma ve kişi özelinde aylık yapılan harcamaların kendi içinde bölümlere ayrılarak bütçe yapılmasına imkân sağlayacaktır. Kendinize göre bütçeleme yapıp, harcamaları tek tek takip etmek yerine online ortamdaki harcamalar takip edebilecektir. Aşım yapıldığı durumda sistem kullanıcıya özel olarak uyarı da verebilecektir.
- Müşterilerin mevcut finansal verileri üçüncü parti yazılımlar ile paylaşılıp müşteri için en iyi finansal ürünlere ulaşılabilmesi mümkün olacaktır. Örneğin, bankaları tek tek arayıp mevduat faiz oranı sormak yerine, müşteriye ait verileri uygulama üzerinden gören bankaların müşteriye özel tekliflerini tek bir uygulamadan takip ederek, müşteri için kendisine en uygun olanı daha kolay karar verecektir.
- Açık bankacılık sistemi ile müşterilerin daha düşük faiz oranı ile kredi çekmesi de mümkün hale gelebilecektir. Günümüzde hala şubeye giderek müşteri temsilcisi konuşarak ya da telefonla kredi oranı öğrenmek bu sistem sayesinde tarih olacaktır.
- Bu sistem sayesinde şirketler, ödeme ve tahsilat vadeleri üzerinden optimum işletme sermayesi ve stok düzeyini hesaplayarak, çıkan sonuca göre kullanılacak kredi tutarı veya vadeli mevduatta tutulacak miktar öngörülebilecektir.
- Paylaşılan veriler sayesinde bankacılık sektörü, müşteriler lehine rekabete sokma imkanı oluşacaktır.
- Düzenli olarak maaş ödemesi yapılan müşterilerde, maaşların yatmasından bir gün önce
- Yurt dışında düzenli maaş ödemesi yapıldığında, maaşınızın yatmasından bir gün önce hesabınıza maaş tutarınızı önceden yatıran fintek uygulamaları hali hazırda mevcuttur.
- KOBİ işletmeleri için düzenli alım yaptıklarında indirim imkanları elde edebileceklerdir. Örneğin bankalar son beş yıldır ortalama otuz bin TL'lik kırtasiye alışverişi yaptığımız için, size kırtasiye harcamalarınızla ilgili ilgili benzer şirketlerden indirim var önerisi getirmemektedir. Bu sayede müşteriye özel indirim avantajları sunulması mümkün olacaktır.
- Açık bankacılık uygulamaları sayesinde bankada yer alan tutardan çalışanlara ait maaşların, sigorta ve vergi tutarlarının hesaplanması ve devamında ilgili kurum ve personele ödemesi mümkün hale gelecektir. Ödemeler için muhasebeciden bordro ve beyannameleri beklemeye gerek kalmadan, personele maaş ödendiğinde stopaj ve damga vergisi tutarı ayrılması, kira ödemesi yapıldığında stopaj tutarının hesapta ayrılması, serbest meslek ödemesi yapıldığında stopaj tutarının hesapta ayrılması gibi uygulamaları kullanmak mümkün olabilecektir.

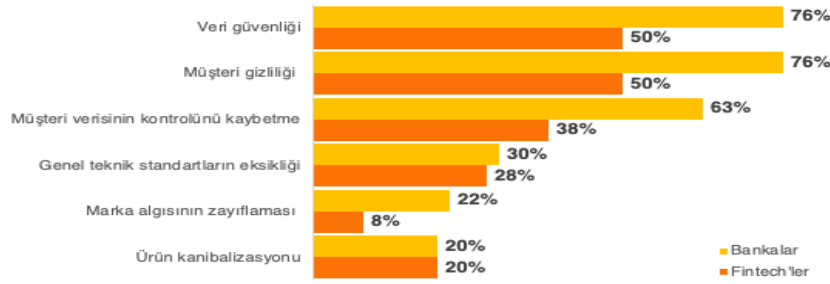
Bütün bu avantajların yanında hem bankaların hem de finteklerin üstesinden gelmesi gereken birtakım sorunlar bulunmaktadır. Özellikle gizlilik konularında yoğunlaşan çekincelerin güvenlik açıkları, siber saldırılar gibi zafiyetlerin giderilmemesi durumunda bankanın ve finteklerin güvenilirliğini ciddi anlamda zedeleyecektir. Bunun için PSD2 düzenlemeleri bu uygulamayı kullanan ülkelerde yakın zamanda yürürlüğe girmiştir. Ayrıca API'ler vasıtasıyla da ekstra önlemler alınmaktadır (Phaneuf, 2019).

Şekil 5. Fintek ve Bankalara Para Emanet Etmede Güven Durumu **Kaynak:** Bain & Company, 2017

Şekil 5'te İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde "Fintek ve Bankalara Para Emanet Etmede Güven durumuna" ilişkin yapılan bir araştırmada, müşterilere birikimlerini en güvenli olarak nereye emanet edecekleri sorulmuştur. Bu soruya büyük bir çoğunluk bankalar cevabını vermekle birlikte, dev teknoloji şirketlerinin de üst sıralarda yer aldığı görülmektedir. Adres bilgileri, kredi kartı gibi paylaştıkça ve aldığı hizmetlerde kolaylığı gördükçe tüketicilerin ilerleyen dönemlerde olumlu deneyimlerde güven olgusunun da kademeli olarak artacağı öngörülmektedir. Bu durumun farkında olan teknoloji şirketleri, tüketicilerin güvenini en üst düzeyde tutmak için çok ciddi güvenlik kalkanları oluşturulmasında yönünde yoğun çalışma içerisindeyler. Örneğin bir Amazon Prime müşterisinin klasik özelliklere sahip kredi kartına benzer fırsatlar sunan bir kredi kartı sahip olduğu, Amazon hesabına alış-veriş yaptıkça bonus yükleneceği ve yıllık ücret ödemeye de sıcak bakması halinde bu kanaldan alış-veriş yapmak için hesap açma konusunda herhangi bir endişe içerisine düşmeyeceği öngörülmektedir.

Diğer taraftan, Covid-19 salgın hastalığı tüm dünya ülkelerinin ekonomileri üzerinde olumsuz etkiler göstermekte iken, açık bankacılık sisteminin finansal kaynaklara ulaşma konusunda sağladığı rahatlık, finansal olumsuzlukları bertaraf edebilecek bir araç olarak düşünmek mümkündür. Gerek internet gerekse mobil kanallar üzerinden finansal hizmetlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı ülkelerde açık bankacılığın etkin bir şekilde kullanılmaya başlanması, insanlar oturdukları yerden hızlı bir şekilde kimlik tespitlerini ve ödemelerini yaptırabilmesi hatta kredi bile kullanabilmesi bu sistem sayesinde mümkün hale gelmiştir. Açık bankacılık sayesinde insanların kredi ihtiyaçlarını bu kanallar vasıtasıyla doğrulanabileceğinden, Covid-19 kapsamında bağış ve yardımda bulunabilecek kişiler çok rahatlıkla tespit edilerek şirketler veya hükümetler tarafından bu insanlara yardım ve yardım benzeri sosyal hizmetler kapsamında fonlama faaliyetlerinin yerine getirilmesi mümkün hale gelebilecektir.

Şekil 6. Fintek ve Bankaların Açık Bankacılıkla İlgili Çekinceleri, **Kaynak:** Capgemini ve Efma, 2019

Şekil 6'da Fintek ve Bankaların Açık Bankacılıkla ilgili çekincelerine ilişkin araştırmanın sonuçları gösterilmiştir. Açık bankacılık, tüketicilere finansal verilere ve hizmetlere kolay erişim ve finansal kurumlar için bazı maliyetleri düzene sokma şeklinde faydalar sağlamaktadır. Bununla birlikte, potansiyel olarak finansal mahremiyet ve tüketicilerin kişisel güvenliğinin yanı sıra finansal kurumlara karşı yükümlülükler doğurması için ciddi riskler oluşturmaktadır. Açık bankacılık API'leri, kötü niyetli bir üçüncü taraf uygulamasının bir müşterinin hesabını boşaltma potansiyeli gibi güvenlik risklerinden yoksun değildir. Daha kapsamlı endişeler ise, finansal kurumlar da dahil olmak üzere modern çağda nispeten yaygın hale gelen zayıf güvenlik, bilgisayar korsanlığı veya içeriden gelen tehditler nedeniyle veri ihlalleri olacaktır.

Açık bankacılık, finansal hizmetler endüstrisinin rekabet ortamını değiştirebilir. Bu durum, yukarıda açıklandığı gibi rekabeti artırarak tüketicilere fayda sağlayabilir, ancak aynı zamanda doğal nedenlerden dolayı finansal hizmetlerde konsolidasyona yol açarsa ters etki yaparak, tüketici maliyetlerini artırabilir. Pazar konsolidasyonu, tüketiciler ve düzenleyiciler tarafından müşterilerin verilerinin teknoloji devleri tarafından kötüye kullanılmasıyla, çevrimiçi alışveriş, arama motorları ve sosyal medya gibi diğer internet tabanlı hizmetlerde kullanılması pek muhtemeldir.

6. DÜNYADA AÇIK BANKACILIĞA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

2007 yılında Avrupa Birliği tarafından yayınlanan ve tüm ülkelerde uygulanmaya başlayan "Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD)" finansal teknoloji alanında köşe taşı olarak kabul edilmektedir. 2009 yılında Avrupa Birliği ile Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn'da ödeme hizmetlerine ilişkin olarak "2007/64 sayılı Avrupa Birliği Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD1)" ile ödeme alanında bankacılık sektörüne rakip olabilecek ödeme hizmeti sağlayıcılarının mevzuata yönelik dayanağı PSD1 ile oluşturulmuştur. Bu

yönetmeliğe ilave olarak geliştirilen PSD2 Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe girerek açık bankacılık sistemine zemin hazırlamak için iki yeni düzenleme getirilmiştir. Bunlar (PWC, 2019):

- “Ödeme Başlatma Hizmetleri (Payment Initiation Services-PISP): Kullanıcının talebi ile bir başka ödeme kuruluşunda bulunan hesabına ilişkin olarak ödeme emri başlatılması ve
- Hesap Bilgisi Hizmetleri (Account Information Services- AISP): Kullanıcının diğer ödeme kuruluşlarında bulunan bir veya birden fazla hesabına ilişkin olarak konsolide bilgilerin çevrim içi olarak sağlanmasına ilişkin düzenlemelerdir.”

İngiltere finans sektörünün en gelişmiş ülkelerinden birisidir. Bu ülkede Avrupa Birliği döneminde uygulamaya başlayan “PSD1 ve PSD2” ile birlikte, İngiltere’deki dokuz büyük banka açık API uygulamalarına geçiş yapmıştır. İngiltere 2018 yılında Açık Bankacılık Uygulama Otoritesini (OBIE)” kurmayı zorunlu tutan “İngiltere Rekabet ve Piyasalar Kurumu (CMA)” ilk defa açık bankacılık standardını yayınlamıştır. Aynı yıl içerisinde ikinci standart da yayınlanmıştır. İngiltere’de “OBIE” verilerine göre 2019 yılı itibariyle 118 firma açık bankacılık lisansını almış olup, iki yüz firmanın başvurusu halen devam etmektedir (<https://www.paymentsforum.uk>).

Şekil 7. Dünyada Açık Bankacılık Düzenlenmesine İlişkin Yaklaşımlar, **Kaynak:** www.webrazzi.com

Avrupa Birliği'ne (AB) üye ülkelerde PSD2 yönetmenliğini Ocak 2018 tarihine kadar kendi iç mevzuatlarında uygulamaya geçirmelerine yönelik olarak süre verilmiştir. “Avrupa Bankacılık Otoritesi (European Banking Authority-EBA)”, AB'deki finansal alanda hizmet veren kuruluşlara ilişkin düzenlemelerin uygulanmasını sağlamakla görevli bir kurumdur (<https://eur-lex.europa.eu>). PSD2 kapsamında sunulacak tüm hizmet sağlayıcılarının yönetmelikte öngörülen koşullarla kendi ülkelerindeki bu konudaki söz sahibi kuruluşlar tarafından yetkilendirilmesinden sonra “EBA” tarafından tescil edilmesi gerekmektedir. Bu düzenlemelerle hayata geçirilen en önemli konulardan birisi, açık bankacılık sistemi kapsamında veri paylaşımlarının bankaların inisiyatiflerinden çıkarılarak, veri paylaşımının zorunluluk haline getirilmesidir. Ayrıca “EBA” tarafından belirlenen, “sermaye yeterliliği gerekliliklerine uyma yükümlülükleri bulunmasa da faaliyetlerini aksatmadan yerine getirmelerini teminen, asgari tutarı gerçekleştirilen faaliyetin büyüklüğüne göre bir sorumluluk sigortası” yaptırımları beklenmektedir (www.webrazzi.com). Avrupa Birliği'nde açık bankacılık uygulamalarını kullanan müşterilerin önceden alınmış uygunluklarının bulunması zorunlu olmakla birlikte müşterinin talep etmesi durumunda bu uygunluğu istediği zamanda da geri çekme hakkı da bulunmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uygulamaları bakıldığında, “Tüketici Finansal Koruma Bürosu (US Consumer Financial Protection Bureau- CFPB)” güvenli bir veri erişim yöntemi olan API uygulamalarının kullanılması için yönlendirmelerde bulunmaktadır. Amerika'daki “The Electronic Payments Association (NACHA)” kuruluşu, tüm finansal kuruluşların standart bir API sistemine kavuşması çalışmalarını yürütmektedir. Bunun dışında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bankalar kendi API sistemlerini kurmuşlar ve müşterilerinin kullanımına açmışlardır (Fintech İstanbul, 2019:25).

Kanada'da tüketicilerin finansal verilerini üçüncü partiler ile paylaşabilmesine imkan sağlayacak olan açık bankacılık süreci henüz değerlendirme aşamasındadır. Brezilya ise açık bankacılığa yönelik çalışmalar netlik kazanmamıştır. Meksika'da, 2018 yılında kabul edilen yasa ile API uygulamaları vasıtasıyla veri paylaşımı yasal hale getirilmiştir. Yasa tarafından izin verilen bu girişimler, Meksika

Merkez Bankası tarafından daha da detaylandırılarak “Ulusal Bankacılık ve Menkul Kıymetler Komisyonu (CNBV)” tarafından denetlenecektir. İsviçre’de ise bütün bankacılık sistemini de kapsayacak şekilde API standardı geliştirme çalışmaları henüz tamamlanmamış olup, bu konudaki çalışmalar devam etmektedir. Bu konudaki çalışmayı “Açık Finans API (Swiss Open Finance API-SOFA)” kurumu gerçekleştirmektedir. Kurumun amacı tüm bankacılık sistemi için genel bir API standardı hazırlamaktır. Afrika’da açık bankacılık sistemi ile ilgili Güney Afrika ve Nijerya’da çalışmalar devam etmekte olup, somut bir gelişim kaydedilmemiştir (www.webrazzi.com).

Asya ülkeleri açık bankacılık sistemine attıkları cesur adımlar ile erken şekilde pazara girmiş başarılı sonuçlar elde etmeye başlamışlardır. “Singapur Para Otoritesi (Monetary Authority of Singapore – MAS)” uygulamaya koyduğu düzenlemelerin son derece basit ve anlaşılır olmasına özen göstermiş ve piyasanın kendi oyun alının oluşmasına olanak sağlamıştır. Güney Kore açık bankacılık sistemine 2016 yılında geçmiş ancak API uygulama sistemlerini sınırlı sayıdaki fintek girişimlerinin kullanımına açmıştır. Bu durum işlem ücretlerinin yüksek olmasından dolayı müşteri şikayetlerinin oluşmasına neden olmuştur. “Güney Kore Finansal Servisler Komisyonu (Financial Service Commission-FSC)” oluşan müşteri şikayetlerinin önüne geçmek için 2019 yılında API işlem ücretlerinin on kat daha ucuzlatılması yönünde çalışma başlatmıştır (Fintech İstanbul, 2019:25). Avustralya’daki açık bankacılık çalışmaları “Avustralya Federal Hükümeti” tarafından ilan edilen ulusal “Tüketici Veri Yasası’nın (CDR)” hazırlanmasıyla başlamıştır. Avustralya’da tüketici verileri hakkı yalnızca bankalar için geçerli olmakla birlikte enerji ve telekom gibi ekonominin diğer sektörlerini de kapsamı beklenmektedir (www.bbva.com).

7. AÇIK BANKACILIĞA İLİŞKİN TÜRKİYE’DEKİ DÜZENLEMELER

Günümüzde müşterilerin bankalardan ve diğer finans piyasasının oyuncularından çok daha fazlasını talep ettikleri bir gerçektir. Örneğin müşteriler, bankayla etkileşim kurduğu tüm kanallarda, bankaların tamamen kesintisiz ve dijital bir deneyim sunmasını beklemektedirler. Dünyanın birçok ülkesinde farklı biçimlerde uygulamaya konulan açık bankacılık sistemi, ülkemizde herhangi bir zorunluluk olmamasına rağmen, Türkiye’de faaliyet gösteren bazı bankalar seçtikleri API uygulamalarını kullanıma açarak bu işte ilk adımı atmaya başlamışlardır. Açık bankacılık sisteminin diğer oyuncuları olan fintek girişimleri ise, hayallerindeki projeleri bir an önce uygulamaya geçirmek için vakit kaybetmeden bankalarla görüşmeye başlamış, hatta bazı ürün ve hizmetleri müşterilerinin kullanımına sunmaya başlamıştır.

Açık bankacılık kavramı ülkemizde 2013 yılında bu yana finans ajandasında yer alan bir konudur. 2013 yılında uygulama giren “6493 Sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun” ile Türkiye’de fintek girişimlerine yönelik yasal zemin hazırlanmış olmuştur. Sonrasında ikinci düzenlemenin getirilmesi ile bankacılık ve ödeme sistemlerinde dijital dünyanın hukuki alt yapısı ülkemizde de oluşturulmuştur. Gözden geçirilen yasa, 1 Ocak 2020’de yürürlüğe girmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nde açık bankacılık için mevcut yasayı önemli ölçüde geliştirmektedir. Buna ek olarak, yasa şaşırtıcı bir şekilde, ödeme hizmetlerinin düzenleyicisi ve açık bankacılık hizmet sağlayıcıları olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu yerine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın hizmet vermesini sağlamaktadır. Yasaya göre, açık bankacılık ve ödeme hizmeti sağlayıcılarının (PSP’ler) 1 Ocak 2021 tarihine kadar yetki almak için Merkez Bankası’na başvurmaları gerekmektedir. Türkiye, yasasını değiştirmiş ve açık bankacılık düzenlemesi için Merkez Bankası’nı yetkilendirmiş olsa da kendi açık bankacılık sistemini geliştirme planı maalesef bulunmamaktadır. Bunun yerine, Avrupa Birliği ile yakın ilişkileri sayesinde Türkiye, Avrupa Birliği’nden birçok yabancı bankanın da faaliyet gösterdiği gerçeğiyle birleştiğinde, revize edilmiş “Ödeme Hizmetleri Direktifi (PSD2)” uygulayan Avrupa Birliği dışındaki ilk ülkelerden biridir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 15 Mart 2020 tarihinde, Resmî Gazete’de “Bankalar ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Bilgi Sistemleri Yönetmeliğini” yayınlamıştır. Bu yönetmelik 1 Temmuz 2020’de yürürlüğe girmiş ve bankaları, denetim firmalarını, bankalara dış kaynak hizmeti sunan teknoloji firmalarını ve “açık bankacılık” çözümleri sunan tüm şirketleri önemli ölçüde etkilemektedir. Bu yönetmelik;

- Bankaların bilgi sistemlerinin kurulması ve yönetimi,
- Bankaların bilgi güvenliği,
- Elektronik bankacılık hizmetleri konu başlıklarını içermektedir.

1 Temmuz 2020 tarihinde yürürlüğe giren yönetmelikle birlikte, bankaların personel ve müşterilerinin müşteri hesabı erişimi ve işlemleri için iki faktörlü kimlik doğrulaması (2FA) kullanmasını zorunlu kılmıştır. Yönetmelik, Türk Kimlik Kartı'nı, kartın PIN kodu veya biyometrik verileri ile kullanılması veya elektronik imza kullanımı ile ilgili bir örnek içermektedir.

İlgili yönetmeliğin 34. Maddesi mobil uygulama güvenliliği ile ilgilidir. Yönetmelikte, “banka tarafından müşterilerine elektronik bankacılık hizmetlerinde kullanılmak üzere sunulan herhangi bir yazılım veya mobil uygulamanın, ilgili banka olarak doğrulanabilmesini gerektirdiğini” belirtmektedir. Bankaların, herhangi bir yazılım veya mobil uygulamanın müşteri güvenliğini tehlikeye atacak kod içermediğinden ve güvenlik açıklarını gidermek için müşteriye gerekli güncellemeleri sağladığından emin olmaları gerekmektedir.

Yönetmeliğin 43. maddesi, uzaktan kimlik tanımlamayı ve üçüncü taraf güvenini ele almaktadır. Bankanın, mevcut “Kara Para Aklama Sucu Gelirlerinin Önlenmesi Kanununa” veya açık bankacılık hizmetleri aracılığıyla, kimlik doğrulama olayını daha önce gerçekleştirmiş olan başka bir bankadan müşterinin veya müşteri adına hareket eden kişinin kimliğini belirlemek için uzaktan tanımlama yöntemlerini kullanmasına izin vermektedir. Bu yönetmelikle halihazırda bankalarda hesabı bulunan müşterilere uzaktan erişimle finansal hizmetlerin sunulması konusunda önemli oranda yol kat edilmiştir. Bu sayede, finansal kurumlar tarafından yapılacak yeni müşteri kazanımları açısından da uzaktan sözleşme imzalama kolaylığı sağlanmış ve açık bankacılık sistemi kapsamında yapılabilecek işlemlerin kapsamı genişletilmiştir.

Ülkemizdeki bankaların fintek girişimleri ile veri paylaşımı yapmasının zorunlu olup olmadığı ile ilgili mevzuatta belirtilmiş bir durum söz konusu değildir. Fakat mevcut düzenlemelerle “PSD2” paralelinde sınırlı düzeyde de olsa bir takım teknik standartlar belirlenmiş ve açık bankacılık kapsamında ileride işlem verebilecek kuruluşlar için teknolojik çerçevenin sınırları çizilmiştir. Yönetmelikte, açık bankacılıkla ilgili veri paylaşımına yönelik usul ve esasları düzenleme yetkisi T.C Merkez Bankasına verilmiştir. Bununla birlikte, yapılacak olan düzenlemelerde bankaların ellerinde bulundurdukları verileri, açık bankacılık sistemi içerisinde diğer fintek girişimlerine hangi şartlar altında veri paylaşımının zorunlu olacağına dair hususların netleştirilmesinin yapılması beklenmektedir. Buradan hareketle açık bankacılık sistemine ilişkin yapılması planlanan ikincil düzenlemelerde, bankacılık sektörünün beklentilerine uygun olarak veri paylaşımı standardizasyonunun sınırlarının net bir şekilde oluşturulması ve veri güvenliğini sağlamaya yönelik tedbirlerin alınması gerekmektedir. Fintek girişimleri açısından bakıldığında da getirilen yükümlülüklerin sisteme giriş yapmayı zorlaştırmaması, bu uygulamaları kullanacak olan müşteriler için ise veri gizliliği ve basit kullanım uygulamalarını destekleyici hükümlerin yer alması son derece önemlidir.

Türkiye’de açık bankacılık sisteminin başarılı olması için finansal teknoloji şirketleri ile kurulacak olan iş birliklerinin çok önemli bir yeri vardır. “PSD2” ile banka ve müşteriler arasına giren üçüncü parti hizmet sağlayıcılarının yapıları ve işleyiş şekilleri zaten belirlenmiştir. Burada asıl olan bankacılık sektörü temel yeteneklere odaklanırken açacakları API uygulamaları ile buralardan yeni iş modelleri oluşturacak olan finansal teknoloji şirketlerini kendilerine bağlayacak ve bu sayede işlem maliyetlerinde önemli ölçüde tasarruf elde etmekle birlikte oluşacak müşteri memnuniyeti ile maksimum gelir artışı elde etmiş olacaklardır. Kazan kazan mantığı ile hem fintek girişimleri hem de bankalar kazanırken, bu uygulamaları kullanan müşterilerde daha uygun ve kaliteli hizmete erişme imkanına kavuşmuş olacaklardır.

8. SONUÇ

Bankacılık ve finansal hizmetler sektörünün teknoloji kuruluşlarının açık bankacılık sistemine pozitif yaklaşımı, gelecekte alacakları rolün büyüklüğünü ve önemini işaret etmektedir. Buradan hareketle, düzenleyici kuruluşlar açık bankacılık sistemini bir alternatif olmaktan çıkarıp, mecburiyete dönüştürmektedirler. Açık bankacılığa yönelik bazı uygulamalar tarafların aleyhine gibi görünse de aslında sistem sektörün yapısını güçlendirmek ve büyütme üzerine kurgulanmaktadır. 2016 yılında ilk uygulamalara başlayan başta İngiltere ve Avrupa Birliği ülkeleri, bugün gelinen noktada finansal hizmetler sektörünün hızla büyümeye devam ettiği görülmektedir. Bu süreç içerisinde yalnızca bankalar ve fintek girişimleri değil bu alanda henüz hiç çalışma yapmamış düzenleyici kuruluşlara da büyük görevler düşmektedir. Düzenleyici kuruluşlar sadece sınırları çizmekle kalmayıp, dünyada meydana gelen bu alandaki gelişmeleri de yakından takip etmeleri gerekmektedir.

Açık bankacılık sistemi bünyesinde barındırdığı pek çok avantajın yanında, inovasyonu ve rekabeti teşvik etmesi, finansal hizmetlerin kalitesinin artmasına pozitif katkıda bulunarak, bankacılık sektörünün doğasını değiştirerek, finansal alanda yeni başlangıçların önünü açmaktadır. Bununla birlikte içinde bulunulan dijital çağda veri paylaşımı arttıkça, bu verilerin koruma altına alınmasına yönelik olarak güvenlik tedbirlerinin de güçlenmesi gerekmekte olup, aksi bir durumda başarısızlığı beraberinde getirmesi kaçınılmaz olur. Veri paylaşımına yönelik olarak teknik ve hukuki altyapının detaylı bir şekilde düzenleyiciler tarafından oluşturulması gerekmektedir. Elbette ki, yenilikçi ve teknolojik anlamda güçlü piyasa oyuncularının var olduğu ülkelerdeki uyum sürecinin daha hızlı gerçekleşmesi beklenmektedir. Ülkemizde açık bankacılık sistemi alanında yapılan ilk düzenlemelerden bu yana açık bankacılık sisteminin şekillenmesinde etkin rol oynayan finansal aktörlerin sürece dahil olması ile T.C. Merkez Bankası düzenlemeleri ışığı altında ilerleyen günlerde çok daha başarılı sonuçların ortaya çıkması kuşkusuzdur.

Ülkemizde açık bankacılık sistemine yönelik yasal düzenlemeler oluşturulmaya başlanmış ve bu sistemi kullanan bankalar API'lerini üçüncü taraflarla paylaşmaya başlamışlardır. Türkiye'de yeni bankacılık düzeninde oyuncu olabilmek ve bankacılık sektöründe rekabeti sağlayabilmek için yasal düzenlemelerin detaylandırılması ve açık bankacılık ekosisteminin bir an önce oluşturulması önem arz etmektedir. "Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri", "Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun" ve "Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik" her ne kadar bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmuş ve açık bankacılık sisteminin yasal zemininin temellerini atmış olmakla birlikte, bu alandaki otoritelerin hazırlaması gereken uygulama ve yönetmeliklerin biran önce hayata geçirilmesi, Türkiye'de bu ekosistemin oturmasında çok büyük faydası olacaktır. Bu alanda yapılacak çalışmalarda hem akademi hem de uygulamadan alınacak yardım ve multidisipliner yaklaşımlar sorunların çözümünde müspet katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte teknik anlamda, açık bankacılık sisteminin standardının oluşturulması, standartlaştırılan uygulamaların sertifikalandırılması da önem arz etmektedir. Sertifika ve standartlaştırma sürecinde açık bankacılık alanında güvenilir iş ortaklıkları ile çalışılması gerekmektedir. Bununla birlikte bankalarında açık bankacılık sistemi ile ilgili olarak süreçlerini gerçekleştirecek birimler oluşturması ve sistemlerini buna entegre etmesi önemlidir. Bankalar siber güvenlik alanında uygulamalar geliştirmeli ve müşterileriyle doğru iletişim kuracakları platformlar uygulamaya koymalıdır. Bankalar açık bankacılık ekosisteminde hangi strateji ile yer alacağını belirlemelidirler. API uygulamalarını tek taraflı olarak açan sadece bankalar olmamalı aynı zamanda Fintek girişimleri de gerektiği hallerde API'lerini bankalara açabilmelidirler. Denetleyici ve düzenleyici kurumlar açık bankacılıkla ilgili rollerini doğru belirlemeli ve bu alanda başarılı ülke uygulamaları dikkate alınarak denetim standartları oluşturmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKSOY B. ve BİLGEL, D. (2019). Finansal Teknoloji Şirketleri ve Geleceğin Bankacılığı: Açık Bankacılık, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (17), 1097-1105.
- ARALUZE, G. B. (2020). *Adoption of Open Banking in Spain Do Spanish customers need Open Banking?* Confident future November, 2020.
- BAIN (2017). <https://www.bain.com/>, Erişim: 01.09.2020
- BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION (2019). *Report on Open Banking and Application Programming Interfaces*, November 2019
- BANCO BILBAO VIZCAYA ARGENTARIA [BBVA] (2020). <https://bbva.com>, Erişim Tarihi: 01.09.2020
- BECK, H. N. (2001). Banking is essential, banks are not, *The future of financial intermediation in the age of the Internet Netnomics* vol 3 pp 7 – 22. Economic Research and Electronic Networking, 3: 7
- BANKALARARASI KART MERKEZİ [BKM] (2020). <https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/> Dünyada ve Türkiye'de Açık Bankacılık, Fintech İstanbul, Dünyada ve Türkiye'de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği, Ekim 2019, Erişim: 01.07.2020.
- CAPGEMINI & EFMA (2019). World Retail Banking Report 2019: Inventive Banking is Key to Maximizing Banks Strongholds and Delivering Exceptional Last-mile Customer Experiences, *Press Release*.

- CERİT, M. (2019). Dünyada ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği, *Fintech İstanbul*, Ekim 2019.
- CHAPPELOW, J. (2020), Finansal Teknoloji ve Otomatik Yatırım, *Investopedia*, 27, Ağustos.
- DELOITTE (2017). How to Flourish in an Uncertain Future: Open Banking and PSD2. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/financial-services/deloitte-uk-open-banking-how-to-flourish-in-an-uncertain-future.pdf>, Erişim: 05.09.2019
- EUROPEAN BANKING FEDERATION (2016). Guidance For Implementation Of The Revised Payment Services Directive PSD2 Guidance. https://www.betaalvereniging.nl/wpcontent/uploads/EBF_PSD2_guidance_september2016.pdf. Erişim: 06.09.2019
- EUROPEAN COMMISSION (2020). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content Directive \(EU\) 2015/2366: /en/txt/?uri=celex:3201512366](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/Directive_(EU)_2015/2366:/en/txt/?uri=celex:3201512366)
- EUROPEAN COMMISSION (2017). Fact Sheet: Payment Services Directive (PSD2): Regulatory Technical Standards (RTS) Enabling Consumers To Benefit From Safer And More Innovative Electronic Payments. https://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-4961_en.pdf adresinden alındı. Erişim: 06.09.2019
- FINTECHİSTANBUL (2020). <https://fintechistanbul>, Dünyada ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği, Erişim Tarihi:15.08.2020
- GÜN, U. (2019). Bankacılık Hukukunda Yeni Kavram: Açık Bankacılık, *Finans Hukuku Gündemi*, 2, 35-59.
- HSİEH, K. (2019). Open Banking: A Case Study for Open API Economy. 08.09.2019 tarihinde <https://nccur.lib.nccu.edu.tw/bitstream/140.119/124377/1> adresinden alındı
- İŞNET (2020). Erişim adresi: <https://www.isnet.net.tr/BlogIcerik/api-nedir-isnet-blog>, Erişim Tarihi:06.06.2020.
- KARTAL, M. T. ve ZENGİN, S. (2019). Yeni Nesil Bankacılık: API Uygulamaları ve Bankacılık Sistemine Muhtemel Etkileri Üzerine Bir İnceleme, Conference: 2. *Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar (ICES- 2019)*, İstanbul
- KOLOBOVA, Y. I., MOKHNITSKAYA, D. S., SIDOROVA, V. E. & SKOROKHOD, A. A. (2018). Risks and Threats of Using Open Banking in Russia and in the World. *KnE Social Sciences*, 3(2), 415-426. doi: 10.1002/9781118269183
- KLYNVELD PEAT MARWICK GOERDELER [KPMG] (2017). Yeni Ödeme Hizmetleri Yönergesi. <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2018/05/yeni-odeme-hizmetleripsd2.pdf> Erişim: 10.09.2019
- MCKINSEY & COMPANY (2020). Data Sharing and Open Banking, <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/data-sharing-and-open-banking#>, Erişim: 01.06.2020
- OKAY, M. Ö. (2019). Dünyada ve Türkiye’de Açık Bankacılık: Bankacılığın Geleceği, *Fintech İstanbul*.
- OMARINI, A. E. (2018). Banks and Fintechs: How to Develop a Digital Open Banking Approach for the Bank’s Future. *International Business Research*, 11(9), 23-36.
- OPENBANKING (2020). <https://www.openbanking.org.uk/wpcontent/uploads/open-banking-report-150719.pdf>, Fingleton, Open Data Institute; Open Banking, Preparing for lift of, 2019, s. 26, Erişim:15.07.2020
- ÖDEME VE ELEKTRONİK PARA DERNEĞİ [ÖDED] (2016). Yeni Ödeme Hizmetleri Direktifi – 2. https://oded2016.files.wordpress.com/2017/12/oded_avrupa_birligi_odeme_hizmetleri_direktifi_2.pdf. Erişim:07.09.2020
- ÖZMEN, E. (2019). Open Banking Hayatımızda Neleri Değiştirecek, *Fintechtime*, 26/11/2019.
- PHANEUF, A. (2019). Açık Bankacılık ve Banka API’leri Fintech Büyümesini Nasıl artırıyor? *Business Insider*, 14 Ekim 2019

- PRICE WATER HOUSE COOPERS [PWC] (2019). Strategy&, The Imminent Arrival of the Age of Open Banking, A shift to the platform model business in banking: <https://www.strategyand.pwc.com/jp/ja/publications/periodical/strategyand-foresight-16/sf16-02e.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2020
- PRICE WATER HOUSE COOPERS [PWC] (2020). Aık Bankacılık: Dnya ve Türkiye, <https://www.pwc.com.tr/tr/sektorler/bankacilik/pdf/acik-bankacilik-dunya-ve-turkiye-v2.pdf>, Erişim Tarihi: 01.06.2020.
- RASTOGI, S., SHARMA, A. & PANSE, C. (2020). Open Banking and Inclusive Growth in India, *Indian Journal of Ecology* (2020) 47 Special Issue (9): 75-79
- SIVATHANU, B. (2019). An Empirical Study on the Intention to Use Open Banking in India. *Information Resources Management Journal (IRMJ)*, 32(3), 27-47. doi: 10.4018/IRMJ
- TAŞTAN F.G. & SARUHAN U. (2020) Açık Bankacılık: Kişisel Verilerin Korunmasına Bir Tehdit Mi? academia.edu, Yayın Tarihi: 4 Kasım 2020
- TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ [TBB] (2020). Erişim adresi: <https://tbb.org.tr>, Erişim Tarihi: 05.08.2020
- WANG, H., MA, S., DAI, H.N., IMRAM, M., WANG, T. (2020). “Blockchain-Based Data Privacy Management With Nudge Theory in Open Banking” *Future Generation Computer Systems*, 110 (2020) 812-823
- ZACHARIADIS, M. & ÖZCAN, P. (2017). The API Economy and Digital Transformation in Financial Services: The Case of Open Banking (June 15, 2017). SWIFT Institute Working Paper No. 2016-001, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2975199>.
<https://www.paymentsforum.uk>, Erişim Tarihi:17.10.2020
<https://webrazzi.com>, Erişim Tarihi: 01.10.2020